

Nr 541

Av herr Bengtsson i Halmstad m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, angående anslag för budgetåret 1957/58 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Under senare tid har en mindre men mycket obehaglig arbetslöshet på olika håll i landet uppstått bland byggnadsarbetarna. Orsakerna är flera, men en av dem torde vara den i allt snabbare takt fortgående rationaliseringen inom bostadsbyggnadsområdet. Det finns anledning antaga, att denna tendens kommer att förstärkas, när de nya byggmetoderna hinner att slå igenom. Redan nu är det möjligt att åstadkomma betydligt flera lägenheter på en viss bestämd arbetsstyrka än det var bara för några sedan.

Om man då, som i vårt land, har en relativt fast årsproduktion av bostadslägenheter, uppstår risken att en fortsatt rationalisering framskapar en svårbemästrad arbetslöshet. Visserligen skulle vi kunna lita till arbetslöshetskassor och en så småningom inträdande naturlig omflyttning till andra yrken eller sysselsättningar, men detta måste te sig svårt och psykologiskt motbjudande i en tid, då alla är överens om att flera bostäder behöver byggas. I det sammanhanget behövs det bara erinras om att bostadsbristen inom en nära framtid av alla tecken att döma kommer att förvärras, då nya betydande ungdomsgrupper kommer att pocka på att få sitt bostadsbehov tillgodosett.

Därför vore det önskvärt att den rationaliseringsvinst, som uppstår i form av friställd arbetskraft inom byggnadsarbetarkåren, helt finge användas för ett ökat bostadsbyggande. Men här möter som bekant andra svårigheter. Det räcker med att erinra om de samhällsekonomiska svårigheterna, kreditknapphet och liknande. Då uppstår osökt frågan: Kan det vara möjligt att åstadkomma en större bostadsproduktion utan att i alltför hög grad åsidosätta strävandena att bevara den samhällsekonomiska balansen och då samtidigt eftersträva att minska på samhällets subventionsåtagande utan att den sociala målsättningen i vår bostadspolitik äventyras? Något fullt tillfredsställande svar på denna fråga lär inte finnas, men det kan ligga åtskilligt av sanning i påståendet att vi i detta nu skulle kunna ha haft fler bostäder och mindre bilar, om det hade funnits större möjligheter för folk att få placera sina pengar i bostäder. Det finns naturligtvis också betydande folkgrupper i detta land, som egentligen inte är i behov av de generella bostadssubventionerna men som får dem på grund av att praktiskt taget alla bostäder bygges med subventioner. Kunde man få dessa män-

niskor att själva helt betala sina bostadskostnader, bör detta i sin tur på längre sikt öka samhällets möjligheter att hjälpa dem som är i verkligt behov av hjälp. Detta leder oss till den slutsatsen, att man borde försöka få fram en typ av bostäder, där hyresgästen betalar hela bostadskostnaden eller i vart fall så nära som möjligt den verkliga bostadskostnaden.

Det skulle möjligen kunna invändas att man med ett sådant system kommer att favorisera dem som har gott om pengar, men det bör då inte förglömmas att också den arbetslöse byggnadsarbetaren blir hjälpt. För den som står i bostadskön måste utsikterna att få en bostad öka om det leder till ett mera omfattande bostadsbyggande.

Sett ur denna sista synpunkt kan inte systemet verka ofördelaktigare än när en s. k. bostadssparare ges viss förtursrätt. Men det medges att detta sparande får en annan effekt. Det blir samhällets subventionsbelopp som sparas in, och på så sätt minskas samhällets utgifter.

Med utgångspunkt från detta resonemang menar vi, att en möjlighet bör öppnas att bygga ett begränsat antal lägenheter av ovan antydda slag. För att åstadkomma en viss stabilitet åt den byggande anser vi dock, att staten även i denna form av byggnadsverksamhet bör garantera räntan på lånen, men helt naturligt bör räntegarantien ligga på en annan nivå. I princip bör det s. k. tillägsslånet bortfalla och hyressättningen göras så, att räntabilitet uppnås med de inflytande hyresbeloppen.

Vi tror, att bostadsföretag av föreslagen typ skall komma att göra sitt yttersta för att pressa byggkostnaderna, då i annat fall hyresskillnaden skulle bli alltför stor till övriga hus, och inte minst denna synpunkt talar för förslaget.

Nackdelen med förslaget är att också detta ställer ökade anspråk på kapital. Men genom att statens subventionsåtagande nästan helt bortfaller, skulle statens engagemang mera få karaktären av ett clearingåtagande av upplånat kapital. Inga hus bör naturligtvis sättas i gång förrän ett tillräckligt antal hyresspekulanter anmält sig villiga att betala de högre hyrorna. I ett läge med arbetslöshet förmenar vi, att det är dålig ekonomi att låta folk gå arbetslösa, och dessutom tillkommer att varje arbetslöshetsunderstöd, som helt naturligt inte kan motsvaras av någon nyttig arbetsinsats, också är inflationsdrivande. Det bör ankomma på regeringen att avgöra i vad mån vårt förslag går att förverkliga med tanke på den samhällsekonomiska balansen och kreditsvårigheterna. Med stöd av vad som ovan anförts får vi föreslå,

att riksdagen utöver de ramar som föreslagits i prop. nr 100 ger regeringen rätt att igångsätta ytterligare 5 000 bostadslägenheter i flerfamiljshus, som skall fördelas på orter där arbetslöshet råder bland byggnadsarbetarna eller där sådan kan förväntas inträffa och där man önskar använda sig av detta nya system. Räntegarantien för lån till detta

slag av hus skall ligga 1 % högre än vad som kommer att gälla för lån i övriga flerfamiljshus under budgetåret 1957/1958. I övrigt gäller för dessa hus samma regler som för övriga flerfamiljshus som uppförts med statliga lån.

Stockholm i mars 1957

Tore Bengtsson

Erik Adamsson

Artur E. Lundqvist

Olof Persson

Ingemund Bengtsson

i Varberg